

CONCLUSIONS DE LA JORNADA PEDAGÒGICA

El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020

La Jornada pedagògica que vam fer el dia 11 de juliol de 2018 (de 15.30h- 20.30h) a la Sala Mercè Torrents de Universitat de Vic-UCC es va plantejar el objectius següents:

- Donar a conèixer els resultats de l'estudi: "El Servei Comunitari (SC) en el món local".
- Intercanviar experiències de centres educatius de secundària que realitzen projectes de Servei Comunitari.
- Debatre propostes que puguin millorar les relacions del Servei Comunitari amb les entitats de cara al 2020.

Va comptar amb la participació d'unes 60 persones del món educatiu i social: professorat de secundària, mestres d'educació primària que acullen projectes de Servei comunitari, participants de diferents entitats dels tercer sector, tècnics municipals que dinamitzen la participació i el voluntariat, personal de l'administració autonòmica i local i professorat universitari. Els assistents van mostrar interès en analitzar el Servei Comunitari, intercanviar experiències i debatre, des de diferents punts de vista, propostes per enfortir les relacions amb les entitats de cara al 2020, any en què el Servei Comunitari serà obligatori per a tots els centres d'educació secundària de Catalunya.

CONCLUSIONS EXTRETES DE LA JORNADA

1. El Servei Comunitari (a càrrec de Jaume Vinyals, Cap de Servei de Suport a la Comunitat Educativa).

El Servei Comunitari (SC) està destinat a alumnat de secundària obligatòria (3r i 4t d'ESO), tant de centres públics com concertats de Catalunya. La principal finalitat, tal i com va exposar Vinyals, és "garantir que els estudiants, al llarg de la seva trajectòria escolar, experimentin i protagonitzin accions de compromís cívic, aprenguin en l'exercici actiu de la ciutadania, i posin en joc els seus coneixements i capacitats al servei de la comunitat".

Així doncs, el SC esdevé una acció curricular en el marc de l'ensenyament obligatori que pretén donar resposta educativa a les necessitats emergents de l'entorn, la qual cosa acabarà incidint en el desenvolupament de la competència social i ciutadana per part de l'alumnat. Segons Vinyals, "educar és també fer joves capaços de comprometre's amb la seva societat, i aquest és un deure que tenim amb tots i totes".

CONCLUSIONS DE LA JORNADA PEDAGÒGICA

El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020

Per altra banda, els i les joves també podran desenvolupar habilitats relacionades amb el disseny i la realització de projectes i amb el treball en equip, així com també participar en la xarxa associativa i les entitats de l'entorn, afavorint el treball en xarxa entre els diferents agents educatius del territori.

Un aspecte clau, que va sorgir arrel de la seva intervenció, va ser el següent: el suport polític en les iniciatives de SC marca el desenvolupament de les propostes. És a dir, aquelles experiències amb més suport polític s'arrelen amb més facilitat en el territori, la qual cosa acaba esdevenint un element de sostenibilitat.

2. Aprenentatge Servei (a càrrec de Clàudia Bassaganya, Grup de Recerca Educativa de la UVic - UCC)

En relació a aquesta intervenció, la ponent va destacar que tot i haver moltes maneres diferents per portar a terme el SC, la proposta educativa de l'Aprenentatge Servei és una metodologia, que implica "una manera d'entendre l'educació", la qual combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat.

L'Aprenentatge Servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat en el qual els i les participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo (Puig i altres, 2006, p. 20).

Malgrat que aquests dos elements - aprenentatge i servei - per si sols funcionen bé, quan es fusionen el producte que en surt és molt potent, ja que els i les joves poden vincular els seus aprenentatges a accions directes i troben un sentit més clar i concret en allò que estan fent i aprenent. Concretament, el Departament d'Ensenyament recomana realitzar la metodologia d'Aprenentatge Servei ja que:

- a. Impulsa el desenvolupament personal
- b. Treballa per necessitats socials reals
- c. Promou un aprenentatge significatiu
- d. Afavoreix l'acceptació a la reciprocitat
- e. Potencia el component local i municipal

CONCLUSIONS DE LA JORNADA PEDAGÒGICA

El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020

3. Tres experiències de Servei Comunitari

Les tres experiències que es van donar a conèixer a la jornada van ser la del col·legi Sagrat Cor de Vic, la de l'institut Mig-Món de Súria i, per últim, la de l'institut Abat Oliba de Ripoll.

Concretament, en la presentació d'aquests projectes es va ressaltar la idea que cada centre educatiu inicia i impulsa el SC de maneres diferents segons la seva realitat i necessitats (tipologia alumnat, famílies, realitat sociocultural, etc.). De fet, un dels reptes que més es va destacar al llarg de la sessió va ser las implicacions que té el SC en l'organització en els centres i la sostenibilitat d'aquest projectes. L'objectiu hauria de ser trobar l'organització que més s'adapti i s'adeqüi a les necessitats del centre, i fer-se-la pròpia. Això comporta que hi hagi projectes que poden tenir una durada de tot un curs, d'altres que poden durar una setmana, o fins i tot projectes que s'emmarquen en una assignatura concreta, etc. A més, hi pot haver centres que tenen projectes específics i tancats en què l'alumnat només pot escollir entre aquells, mentre que hi ha d'altres centres que tenen un ventall molt més ampli de projectes, i a on fins i tot l'alumnat en pot proposar de nous.

Tot això ve condicionat, també, per la tipologia d'alumnat del centre, ja que això marca clarament la tipologia de projectes que es consideren més adients i la comunicació fluida que cal establir amb les entitats perquè es puguin trobar projectes que tenen sentit educatiu i social pels centres educatius i per a les pròpies entitats. Per exemple, els centres d'alta complexitat reclamen la importància d'entitats formades i capacitades per acollir els estudiants que poden mostrar més dispersió i més dificultat en seguir l'activitat fora del centre. Així doncs, es pot constatar que el més recomanable seria iniciar projectes possibles, ajustats i d'èxit en què tant els joves com els centres educatius i les entitats s'hi sentin reconeguts i hi vulguin continuar formant part. És per això que sovint val més la pena començar per projectes més petits, i de forma progressiva anar-los consolidant cap a projectes de més envergadura.

Atès que la importància és que aquests projectes siguin sostenibles i hi hagi continuïtat en el centre i la comunitat, un altre element que ho pot acabar condicionant és la transversalitat dels projectes en el currículum. Resulta molt complex iniciar experiències que impliquin la majoria de les matèries curriculars, per la qual cosa és recomanable iniciar projectes més realistes i puntuals, amb l'objectiu que vagin creixent a partir de la seva implantació i avaluació. En aquest

CONCLUSIONS DE LA JORNADA PEDAGÒGICA

El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020

cas, el paper de la comunitat i del claustre és crucial, ja que una proposta impulsada per un professor motivat no acabarà tenint un llarg recorregut, mentre que si s'implica a tota la comunitat els projectes de SC acabaran esdevenint projectes d'equip, de direcció i de territori.

Finalment, destacar que tots els centres presents durant la jornada van fer una valoració molt positiva d'aquests projectes, i van estar d'acord en la idea que el SC a secundària és molt positiu i beneficiós, per la qual cosa acaba esdevenint una prioritat i una tasca imprescindible per fer amb els i les joves. En relació a això, i tal i com es va exposar a la jornada, "hi ha moltes coses que es poden deixar de fer a secundària, però el Servei Comunitari no és una d'elles".

4. Resultats de la recerca (a càrrec de Núria Simó, coordinadora de la recerca *El Servei Comunitari com a pràctica social innovadora en el món local. Anàlisi i propostes de millora*).

La recerca portada a terme pel Grup de Recerca Educativa de la UVic – UCC, ha tingut com a finalitats conèixer i analitzar l'impacte del Servei Comunitari (SC) en el món local, així com també contribuir a la millora d'enfortiment de la xarxa en el territori. Concretament, a la jornada es van exposar els principals resultats, destacant el treball realitzat en el darrer curs escolar (2017 – 2018) a l'institut de Gurb.

En primer lloc, i en relació als elements claus del SC amb impacte en el món local, es va constatar que l'alumnat té l'oportunitat de detectar les necessitats de l'entorn i actuar-hi, per la qual cosa el procés d'investigació d'aquesta realitat per part de l'alumnat resulta essencial per poder determinar els objectius més pertinents de cada un dels projectes. A més, els objectius d'aprenentatge i de servei del projecte esdevenen més clars i consensuats per tots els agents com més vincles estableixin amb les necessitats de l'entitat.

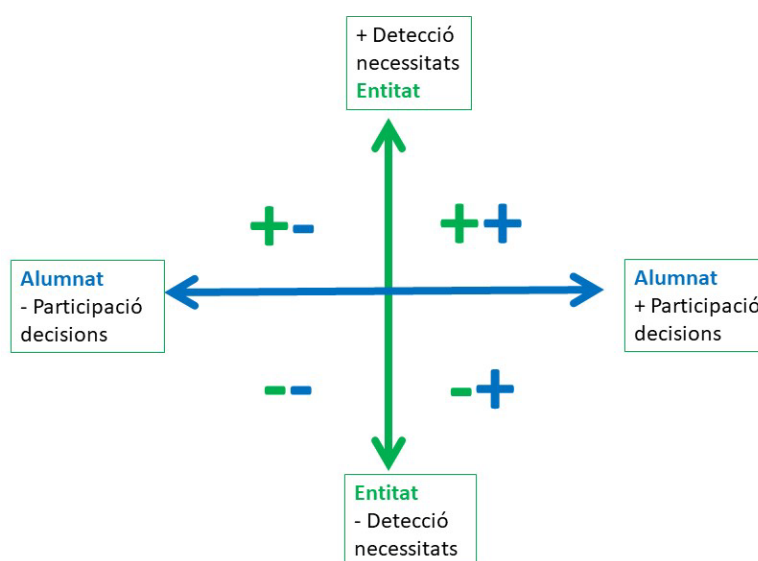
En segon lloc, la recerca mostra que l'institut ha adoptat un rol de lideratge amb la vintena de projectes de SC que s'han dut a terme. Tots ells han creat diversos escenaris d'aprenentatge que han possibilitat pràctiques participatives des d'un enfocament social. L'alumnat, per la seva banda, assumeix elevats graus d'autonomia i compromís, i a partir dels projectes de SC tenen la possibilitat d'actuar en els seus municipis i contribuir a transformacions en la comunitat. Aquestes transformacions, de característiques i amb implicacions diverses, sempre

CONCLUSIONS DE LA JORNADA PEDAGÒGICA

El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020

s'han valorat de forma positiva, perquè donen sentit a l'acció de millora social que el SC pretén.

A més, i pel que fa a nivell d'implicació dels agents, des de la recerca s'ha pogut evidenciar que en funció de la detecció de les necessitats i del grau de participació que ofereixen a l'alumnat ens trobem amb diferents tipologies de projectes:

En quart lloc, des de la recerca s'ha evidenciat que pactar protocols de coordinació entre les entitats i l'institut resulta imprescindible per a la sostenibilitat dels projectes, amb el propòsit que puguin compartir els objectius educatius o socials de forma igualitària i a on també s'hi tingui en compte l'espai de valoració final. Per facilitar aquesta relació i coordinació, el fet de detectar figures socials pròximes en el territori que puguin fer la tasca d'acompanyament amb les entitats resulta clau per detectar si les finalitats educatives i socials s'estan assolint en els diferents SC que es realitzen.

Per altra banda, i en relació a l'impacte del SC en les entitats, es va destacar que al llarg d'aquests projectes es compta amb joves que actuen com a participants actius en temes comunitaris, per la qual cosa resulta essencial reflexionar sobre com acollir aquests joves a les entitats, així com també identificar accions que els permeti continuar participant activament en el món local més enllà de les accions realitzades en els projectes de SC. Tot això comporta una major implicació i compromís per part de l'alumnat, la qual cosa pot revertir en accions de voluntariat més enllà de les hores de SC obligatòries.

CONCLUSIONS DE LA JORNADA PEDAGÒGICA

El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020

Finalment, es va presentar el vídeo: “Projecte Democ: El Servei Comunitari a Secundària”, en el qual s’explica en què ha consistit el projecte de recerca, joves i els responsables de dues entitats expliquen la seva visió del SC i finalment es presenten 10 condicions del Servei comunitari que contribueixen a millorar les relacions entre instituts i entitats en el Servei Comunitari.

Enllaç del vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=loMSegLip5M&feature=youtu.be>

5. Tancament de la jornada (a càrrec de Laura Campo, Centre Promotor d’Aprentatge Servei)

Com a cloenda de la jornada, Laura Campo va fer un tancament exposant aquelles idees més rellevants de la jornada vinculades al SC per tal de seguir-hi reflexionant, sobretot posant la mirada al 2020.

En primer lloc, i tal i com destacava Campo, a partir del SC estem posant en joc espais i oportunitats d’aprenentatge per les persones joves, pel propi centre, així com també per a les entitats. La finalitat ha de ser obrir-se a la comunitat per detectar i incidir en necessitats reals de l’entorn i fer-les visibles en el territori. Concretament, tots aquests projectes creixen i es desenvolupen en els municipis i en la comunitat, per la qual cosa és a l’àmbit local on prenen més importància per crear xarxa amb el territori.

D’altra banda, també va incidir en el paper de les entitats com a agents educatius claus en el SC. Atès que les entitats són imprescindibles per tal de desenvolupar aquests projectes, els centres es plantegen com tenir cura i vetllar pel tracte i la relació amb cada una d’elles. És per això que cal facilitar la logística amb les entitats, tenir espais de relació i de coordinació, així com també resulta fonamental compartir la mirada amb elles, i fer un retorn de com han anat els serveis., per tal que no només es faci ús d’elles, sinó que hi hagi un treball coordinat i consensuat entre centres i entitats. En relació a aquest retorn, destacar que l’avaluació del SC passa per l’autoavaluació de l’alumnat, del professorat i de l’entitat. El retorn d’aquesta avaluació a les entitats no només incrementa la qualitat el projecte i evidencia aspectes que el dia a dia potser no ha deixat veure, sinó que també permet a les entitats reconèixer la tasca dels joves.

CONCLUSIONS DE LA JORNADA PEDAGÒGICA

El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020

Per facilitar aquesta relació, i tal i com s'ha destacat anteriorment, es va insistir en la necessitat d'identificar un agent del territori (com podria ser el Punt Jove del municipi) com a responsables d'establir canals de comunicació i relació entre entitats i centres de secundària. Aquest agent extern, assumint un rol com a assessor i acompanyant, pot facilitar la creació de xarxa en el territori i afavorir la sostenibilitat dels projectes a les entitats.

Per concloure amb la jornada, es va destacar la idea que més enllà que els joves es quedin o no a les entitats després d'haver realitzat el servei, les experiències de SC tenen sentit per si mateixes. És a dir, l'èxit educatiu s'assoleix per l'experiència educativa i social que cada jove té en viure la ciutadania activa amb el Servei Comunitari, perquè aquests projectes per si mateixos ja són font d'aprenentatges curriculars i socials. Tal i com afirmava Campo, "l'aprenentatge servei és una estratègia educativa que obre la ment dels joves i els ofereix oportunitats. Que coneguin les entitats, que les reconeguin com agents educatius, ja és èxit". En definitiva, aquests projectes tenen un paper molt important en l'aprenentatge i en la implicació dels nois i noies a la societat, i és per això que els centres han de poder reivindicar el reconeixement de la seva tasca i dels projectes dins del centre.

REFERÈNCIES

GREUV (2018). *Projecte Democ: El Servei Comunitari a Secundària*. Vídeo disponible a: <https://www.youtube.com/watch?v=loMSegLip5M&feature=youtu.be>.

Consultat el 16/07/2018.

PUIG, J. M.; BATLLE, R.; BOSCH, C. i PALOS, J. (2006). *Aprenentatge Servei. Educar per a la ciutadania*. Barcelona: Editorial Octaedro.

XTEC. *Servei Comunitari*. Disponible a: <http://xtec.gencat.cat/ca/comunitat/serveicomunitari/>

Consultat el 16/07/2018.